

ВІДГУК

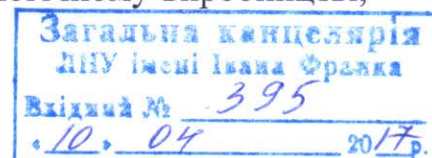
офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента
Кушніренко Оксани Миколаївни на дисертаційну роботу
Корицької Ольги Іванівни на тему: «Оцінювання ефективності
промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів»

I. Актуальність теми дисертаційної роботи

Роль промисловості в якості основного драйвера економічного зростання сьогодні визнається як розвиненими, так і країнами, що розвиваються. При цьому формування та реалізація ефективної промислової політики має вагомое значення для країн, що розвиваються, зокрема для України, так як вони змушені долати численні соціально-економічні проблеми і наздоганяти розвинені країни в проведенні неоіндустріалізації з урахуванням мінливості глобального ландшафту. У цих умовах фундаментального значення набувають питання підвищення ефективності промислового виробництва для забезпечення конкурентоспроможності, а також належного обґрунтування експорторієнтованої та інноваційно спрямованої промислової політики.

Розвиток вітчизняного промислового виробництва відбувається в умовах приватизації, лібералізації та зовнішньоекономічної відкритості, що, безперечно, впливає на основні характеристики і тенденції його функціонування. Проводячи діяльність в умовах зовнішньої торгівлі промислові суб'єкти господарювання адаптуються до нових міжнародних ринків, забезпечуючи конкурентоспроможність економіки України. Велику роль у цьому відіграють євроінтеграційні процеси. Імплементация Директив Європейського Союзу, гармонізація вітчизняних стандартів до європейських, розробка програм розвитку промисловості України на базі існуючих європейських програм модернізації промисловості створюють передумови підвищення ефективності її функціонування.

Промислове виробництво України характеризується структурними диспропорціями унаслідок спеціалізації на низькотехнологічному виробництві,

зі значним зносом основних засобів, високою енерго- та ресурсомісткістю виробництва, шкідливим впливом на навколишнє середовище. На зовнішніх ринках результати вітчизняного промислового виробництва представлені, переважно, сировинними товарами.

Враховуючи вищезазначене, актуальність роботи, в якій комплексно досліджено ефективність промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів, є беззаперечною.

Вирішення цієї проблеми, у першу чергу, залежить від якісного та достовірного оцінювання стану та основних тенденцій розвитку вітчизняного промислового виробництва, використовуючи різні методичні підходи та математично-статистичний інструментарій дослідження. У роботі дисертант поставила перед собою завдання комплексно оцінити ефективність промислового виробництва України, визначити найефективніші його види, а отримані результати використати для розробки загальної схеми стратегії розвитку промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів.

II. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, їх новизна, рівень обґрунтованості

Обґрунтованість отриманих дисертантом висновків та рекомендацій забезпечується опрацюванням достатньої кількості літератури (391 найменування), використанням значної кількості теоретико-методичних розробок та статистичної інформації із вітчизняних та міжнародних баз даних.

Послідовність, здійсненого автором, дослідження відображена у структурі роботи (складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, додатків), що забезпечило комплексний підхід до оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів.

Сформульована мета та поставлені завдання повністю реалізовані у процесі дослідження, результати якого відображені у роботі, а також в узагальненому вигляді сформульовані у висновках до кожного з розділів (с. 57–

58, с. 122–124, 190–192) та у загальних висновках дисертаційної роботи (с. 193–195).

У I розділі «Теоретико-методичні засади та система показників оцінювання ефективності промислового виробництва України» встановлено особливості понятійного тлумачення та вживання термінів «ефект», «ефективність», «результативність» (с. 19–23). Автор вказує, що «євроінтеграційні умови є одним із чинників функціонування промислових суб'єктів господарювання, вони якісно і кількісно впливають на промислове виробництво України» (с. 29). Доречним є висновок дисертанта, що жоден із показників оцінювання ефективності промислового виробництва України не виконує ролі універсального (с. 42), тому автор пропонує загальну схему формування системи показників у процесі оцінювання ефективності промислового виробництва України (с. 44).

У II розділі «Аналіз промислового виробництва у структурі економіки України та оцінювання її ефективності в умовах євроінтеграційних процесів» проаналізовано стан і основні тенденції розвитку вітчизняного промислового виробництва. За зміною частки промислового виробництва України у валовій доданій вартості (рис. 2.1) встановлено, що значущість промисловості в економіці України зменшується. Вагомість промислового виробництва у зовнішній торгівлі є значною (рис. 2.2), але аналіз структури експорту промислових товарів показує, що він, переважно, є сировинним (рис. 2.3). Використовуючи різні методичні підходи до оцінювання ефективності промислового виробництва автором встановлено, що найрентабельнішим видом діяльності у 2014 р. було «Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів», найприбутковішим – «Текстильне виробництво» (табл. 2.9). Автором розроблено методичний підхід до визначення найефективніших видів промислового виробництва за критерієм приросту промислового виробництва (с. 91–94). Для порівняння ефективності промислового виробництва в Україні та країнах Європейського Союзу використано 76 індикаторів, згрупованих у сім груп (с. 108, табл. Н4 дод. Н).

У III розділі «Комплексне оцінювання ефективності промислового виробництва України» автор удосконалив методичний підхід до побудови узагальненого показника оцінювання ефективності (п. 3.1), обчислення якого пропонується здійснювати за п'ятьма етапами (рис. 3.2). Комплексне оцінювання ефективності промислового виробництва України пропонується здійснювати на основі інтегрального показника, для розрахунку якого використаний компонентний аналіз (метод головних компонент) (п. 3.2). Автором встановлено, що на ефективність промислового виробництва України впливають три фактори: фінансовий, інвестиційно-інноваційний, ресурсний (табл. 3.3). За 100 бальною розробленою шкалою рівень ефективності промислового виробництва України є «середнім» (с. 170). Зважаючи на євроінтеграційний вектор вітчизняної геополітики, автор здійснив порівняльний аналіз вітчизняних та європейських програм розвитку промисловості (с. 173–177). Важливим досягненням автора є розробка загальної схеми стратегії розвитку промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів (рис. 3.13), де вказані системні проблеми та поточні несприятливі тенденції розвитку промислового виробництва України, а також стратегічні напрями та цілі розвитку вітчизняного промислового виробництва.

Ознайомлення зі змістом дисертації та авторефератом, основними науковими працями дисертанта дозволяє визначити найбільш значущі теоретико-методичні положення та прикладні висновки і рекомендації автора, які характеризуються науковою новизною, відображають його науковий внесок у розв'язанні важливої проблеми – комплексного оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів.

Науковими результатами, що отримані автором особисто, є:

1. Вперше обчислено загальний рівень ефективності промислового виробництва України завдяки розробленому методичному підходу до комплексного оцінювання ефективності на підставі компонентного аналізу (методу головних компонент), що дало змогу побудувати інтегральний показник оцінювання ефективності промислового виробництва України

(с. 145), встановити фактори впливу на ефективність промислового виробництва України (с. 161), визначити ефективність видів промислового виробництва України (с. 164, 166), їх внесок у загальну ефективність (с. 166), здійснити ранжування видів промислового виробництва за ефективністю (рис. 3.12).

2. Удосконалено науковий підхід до аналізу промислового виробництва у структурі економіки України в умовах євроінтеграційних процесів, завдяки чому з'ясовано роль промислового виробництва в економіці України (с. 61–64), обґрунтовано значення і роль промислового виробництва у зовнішній торгівлі України (с. 65–71), виявлено проблему використання давальницької сировини у промисловому виробництві України (с. 72–74), проведено аналіз інвестиційної та інноваційної активності у промисловому виробництві України (с. 76–81), що дало змогу з'ясувати особливості його розвитку (с. 81).

3. Удосконалено методичні підходи до оцінювання ефективності промислового виробництва України, через обчислення основних показників оцінювання ефективності промислового виробництва України (с. 85–86), запропоновану методику визначення найефективніших видів промислового виробництва за критерієм його приросту (с. 91–94), оцінювання ефективності структурних змін промислового виробництва України (с. 95–101), здійснений прогноз індексів промислового виробництва України на короткострокову перспективу (с. 102–103).

4. Удосконалено процедуру порівняльного аналізу промислового виробництва України та країн – членів Європейського Союзу за групами індикаторів, які характеризують ефективність промислового виробництва (с. 109, 110), – це дозволило з'ясувати переваги розвитку вітчизняного промислового виробництва та його роль у міжнародному середовищі (с. 119–122).

5. Удосконалено методичний підхід до побудови узагальненого показника оцінювання ефективності промислового виробництва України за етапами: формування матриці вихідних даних, якісний аналіз даних, вибір способу

стандартизації даних, визначення процедури агрегування даних, визначення вагових коефіцієнтів ознак (с. 129), – що дало змогу побудувати такий узагальнений показник.

6. Набуло подальшого розвитку наукове тлумачення «ефективності промислового виробництва» (с. 18–25), це дозволило сформувати узагальнену схему термінологічного дослідження понять «ефект», «ефективність», «результативність» (с. 25), що спрощує їх застосування в оцінюванні ефективності промислового виробництва України.

7. Набули подальшого розвитку теоретико-методичні основи оцінювання ефективності промислового виробництва України, що трактується як комплекс теоретичних, методичних засад і процедур обчислення ефективності промислового виробництва України (с. 33); є результатом взаємодії теоретичної, методичної й аналітичної складових наукового дослідження для комплексного оцінювання ефективності промислового виробництва України (с. 33–38).

8. Набули подальшого розвитку наукові підходи щодо формування інформаційно-аналітичної системи показників для комплексного оцінювання ефективності промислового виробництва у структурі економіки України з урахуванням різних чинників (користувачів інформації, якісних ознак визначення ефективності промислового виробництва, інформаційного забезпечення, аналітично-математичного інструментарію, євроінтеграційних процесів) (с. 43–54), що уможливило застосування системного підходу до оцінювання ефективності промислового виробництва України (с. 53).

9. Набули подальшого розвитку теоретичні погляди щодо визначення стратегічних напрямів розвитку промислового виробництва України, завдяки чому розроблено загальну схему стратегії розвитку промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів, окресливши системні проблеми та поточні несприятливі тенденції розвитку промислового виробництва, визначальну ідею такої стратегії, стратегічні напрями і цілі розвитку промислового виробництва, форми їх реалізації (с. 186).

III. Теоретична цінність отриманих результатів роботи

Наукові положення і висновки, отримані за результатами дослідження, які стосуються теоретико-методичних положень і розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів, утворюють теоретичну цінність роботи для подальших досліджень щодо підвищення ефективності промислового виробництва України у довгостроковій перспективі.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства Львівського національного університету імені Івана Франка «Регулювання підприємницької діяльності в Україні в умовах посилення євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0110U005091) (довідка № 4805-Н від 23.10.2015 р.), відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку і аудиту Львівського національного університету імені Івана Франка «Розвиток обліку, аналізу і контролю в господарській системі України» (номер державної реєстрації 0114U004776) (довідка № 5422-Н від 23.11.2015 р.), дотримуючись плану науково-дослідної роботи кафедри статистики Львівського національного університету імені Івана Франка «Статистичні показники оцінки соціально-економічного розвитку регіонів» (номер державної реєстрації 0112U003244) (довідка № 2716-Н від 14.06.2016 р.).

IV. Практична значущість висновків та рекомендацій дослідження

Результати дисертаційної роботи підвищують наукову обґрунтованість рішень, які ухвалюються у процесі розробки програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів України та можуть бути використані при розробці аналітичних матеріалів і практичних рекомендацій державними структурами, що відповідають за розвиток вітчизняної промисловості.

Практичне значення авторських підходів підтверджується їх апробацією на 16 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати дисертаційної роботи використані у діяльності Головного

управління статистики у Львівській області (довідка № 21-01/76 від 9.10.2015 р.), а також у роботі Департаменту економічного розвитку, торгівлі та промисловості Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 4-31-4422 від 22.10.2015 р.). Теоретичні та методичні результати дослідження використовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін «Фінансовий аналіз», «Аналіз господарської діяльності», «Теорія економічного аналізу», «Фінансовий менеджмент» (довідка № 4806-Н від 23.10.2015 р.).

V. Повнота викладу результатів дослідження у наукових фахових виданнях

За темою дисертації опубліковано 29 наукових праць, загальним обсягом 10,04 д. а., у т. ч. – 5 у співавторстві (особисто автору належить 8,54 д. а.). Зі загального обсягу публікацій: 2 – у колективних монографіях (з них 1 – міжнародна); 8 – у наукових фахових виданнях України (з них 3 включено до міжнародних наукометричних баз); 3 – у іноземних наукових виданнях (з них 2 включено до міжнародних наукометричних баз); 16 – у збірниках матеріалів тез доповідей на конференціях.

VI. Мова, стиль та оформлення дисертації й автореферату

Дисертація та автореферат виконані грамотно, із дотриманням стилістичних і граматичних вимог. Вони є доступними для сприйняття, логічно структурованими. Основний текст наукової роботи викладений на 195 сторінках. Дисертація містить 32 таблиці, 53 рисунки, 14 комплексних додатків на 151 сторінці. Список використаних джерел налічує 391 найменування на 43 сторінках. Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладання. Оформлення дисертаційної роботи та автореферату відповідають вимогам державних стандартів Міністерства освіти і науки України.

VII. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту і оформлення дисертаційної роботи і автореферату

Незважаючи на вищенаведену позитивну оцінку дисертації, робота не позбавлена дискусійних положень та окремих недоліків.

По-перше, дисертантом проведено глибокий аналіз теоретичних підходів щодо визначення понять «ефективність промислового виробництва», «ефективність господарської діяльності», «ефективність діяльності суб'єктів господарювання», «ефективність діяльності промислових підприємств», який базується в основному на розробках українських науковців (с. 12–14; с. 19, табл. 1.1). Однак, враховуючи спрямування дослідження на європейський вектор розвитку промисловості, надзвичайно важливо у першому розділі представити визнані європейські спеціальні наукові літературні джерела (публікації зарубіжних дослідників) щодо дефініції «ефективність промислового виробництва». Це дало б змогу виявити відмінності в теоретичному обґрунтуванні європейської та української моделі промислового розвитку, виявити причини зниження ефективності промислового виробництва в Україні та виявити потенційні резерви її зростання.

По-друге, автором з'ясовано зміст поняття «ефективності промислового виробництва» як економічної категорії, що характеризує спроможність промислових суб'єктів господарювання одержувати максимальну економічну вигоду за мінімізації витрат виробництва, проте не зазначено чим саме це визначення відрізняється від існуючих підходів. Натомість в тексті дисертаційної роботи (с. 57) у висновках до першого розділу автором пояснюються особливості саме ефективності в спектрі промислового виробництва, а саме поняття, яке характеризує позитивну динаміку промислового виробництва та розглядається ефект від здійснення промислового виробництва як додатній результат діяльності промислових суб'єктів господарювання, відображений у натуральному, грошовому чи інших вимірниках, що оцінюється абсолютними та відносними величинами, які характеризують ступінь розвитку промислового виробництва. На нашу думку, саме це визначення підлягає оприлюдненню в авторефераті та розкриває можливість використання терміну «ефективність», зокрема для промислового виробництва.

По-третє, при формуванні стратегічних напрямів розвитку промислового виробництва в Україні в п.3.3. (с. 186) автор виділив системні проблеми розвитку промислового виробництва, серед яких не вказано одну з найболючих, на нашу думку, проблем, що не дають промислового виробництву в Україні розвиватися. Це створення конкурентного бізнес-середовища в Україні, націленого на формування ефективної проконкурентної регуляторної політики, що гарантують рівні умови для всіх видів підприємств на внутрішньому ринку, вільний доступ до ресурсів, усунення перешкод на існуючих ринках. Визнання такої проблеми як системної та визначення напрямів її вирішення посилять практичну цінність роботи.

По-четверте, в третьому розділі автор зазначає, що одним із стратегічних напрямів розвитку промислового виробництва України є державна підтримка і розвиток найменш ефективних видів промисловості, що може викликати певні суперечності в трактуванні (с. 186). Зокрема, враховуючі сучасні виклики до системи державної допомоги, обумовлені імплементацією Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, набуттям Україною у 2016 році статусу повноправної сторони Угоди СОТ про державні закупівлі, наразі актуальним є реформування законодавства про державну допомогу згідно європейських підходів, що передбачає відхід від прямого субсидіювання галузей промисловості до впровадження системи інструментів, спрямованих на створення проконкурентного регуляторного середовища. Отже, вважаємо за доцільне змістити акценти у системі державної підтримки з прямої державної допомоги найменш ефективним видам виробництва на гармонізацію системи державної системи допомоги в промисловості України за стандартами Європейського Союзу, зокрема за європейською системою «SMART BUYING - SMART SUBSIDIES - SMART COUNTRIES».

По-п'яте, за результатами порівняльного аналізу актуальних європейських і вітчизняних програм розвитку промислового виробництва у висновках (с. 192) автор зазначає, що одним із стратегічних напрямів розвитку промислового виробництва України є досягнення світового лідерства у

виробництві харчових продуктів. Ми вважаємо, що враховуючи європейський досвід розвитку харчової промисловості в умовах розвинутого конкурентного середовища та ефективні важелі протекціонізму та розвинутої торговельної політики в Європі, українській харчовій промисловості буде важко досягти світового лідерства. Вважаємо, що більш реальними цілями буде завоювання нішевого ринку харчових продуктів в Європі та інтеграція виробництва у глобальні ланцюжки створення доданої вартості.

Разом з цим, вказані дискусійні положення та окремі недоліки не є принциповими і не применшують загальної позитивної оцінки, теоретичної та практичної значущості виконаного дослідження Корицької Ольги Іванівни.

VIII. Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів»

Вказані вище дискусійні положення та незначні похибки не зменшують загальної теоретичної і практичної цінності роботи. Дисертаційна робота за змістом відповідає темі, меті і окресленим завданням, відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 656 та від 30 грудня 2015 р. № 1159.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Автореферат відповідає змісту дисертації, відображає суть основних наукових здобутків і результатів дисертаційної роботи, та оформлений відповідно до вимог, затверджених для дисертаційних авторефератів.

IX. Загальний висновок

За актуальністю, ґрунтовністю вирішення наукових проблем, науковим рівнем викладення та кількістю публікацій, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація на тему: «Оцінювання ефективності промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних

процесів» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 р. та № 1159 від 30 грудня 2015 р.), а її автор – Корицька Ольга Іванівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент –

кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділу промислової політики
Державної установи «Інститут економіки
та прогнозування НАН України»

О. М. Кушніренко

Підпис Кушніренко О.М. затверджую:

Вчений секретар
Державної установи «Інститут економіки
та прогнозування НАН України»,
канд. тех. наук

В. К. Хаустов

Відбув надійшов до спеціалізованої вченої ради
з 35.053.01 10.04.2017р
Вчений секретар *Макашова І.М.*